

ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОЩУВАННЯ ТОВАРНОЇ РИБИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АКВАКУЛЬТУРИ

Гайдучок Т. С., к. е. н., доцент,
Вітер С. А., к. пед. н, ст. викладач,
Житомирський національний агроєкологічний
університет, м. Житомир

Постановка проблеми. Рибництво – одна із галузей національної економіки, яка забезпечує не лише продовольчу безпеку держави, але й дозволяє диверсифікувати агробізнес і підвищити дохідність його ведення при порівняно незначних початкових інвестиціях та гарантованому ринку збуту [3]. Для належного розвитку рибництва в Україні є сприятливі природно-кліматичні умови, галузь має багаторічний, історично набутий досвід ефективного ведення рибництва. Проте, рибна галузь є господарським комплексом, що має замкнутий технологічний цикл від відтворення і охорони водних живих ресурсів, зокрема риби, до їх вирощування, вилову, переробки і реалізації.

Як відмічають вітчизняні науковці [4], сучасні системи обліку, впроваджені в рибницьких господарствах, практично не забезпечують потреби управління. Одна з проблем управління, пов'язаних із сучасним станом обліку –

оперативність надходження інформації про витрати на вирощування рибопосадкового матеріалу і товарної риби.

Саме тому, актуальним питанням є побудова обліку витрат виробництва продукції рибництва за стадіями їх вирощування та відтворення, що дасть змогу правильно організувати облік біологічних активів, зменшити втрати риби при переведенні з одного місця утримання в інше, посилить можливість контролю за витрачанням матеріальних та фінансових ресурсів, персональної відповідальності за результат на кожному процесі трансформації біологічних активів.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про аквакультуру», рибництво (аквакультура) – сільськогосподарська діяльність із штучного розведення, утримання та вирощування об'єктів аквакультури у повністю або частково контрольованих умовах для одержання сільськогосподарської продукції (продукції аквакультури) та її реалізації, виробництва кормів, відтворення біоресурсів, ведення селекційно-племінної роботи, інтродукції, переселення, акліматизації та реакліматизації гідробіонтів, поповнення запасів водних біоресурсів, збереження їх біорізноманіття, а також надання рекреаційних послуг [1].

Нині рибництво переживає проблематичні часи, які склалися через фінансові труднощі в державі, а саме: порушення господарських зв'язків, погіршення екологічного стану внутрішніх водойм, недостатній обсяг робіт по відтворенню рибних запасів. Це значно впливає на зменшення обсягів вирощування і вилову товарної риби у внутрішніх водоймах [2].

Як стверджує Правдюк М. В., розробка стратегії та програми подолання кризових явищ в діяльності вітчизняних підприємств має базуватися на інформації, отриманій в процесі оцінки стану та тенденцій розвитку галузі. Основу інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень формує система бухгалтерського обліку підприємств. Широкий спектр якісних характеристик, що висуваються до бухгалтерської інформації, обумовлює

використання раціональних підходів до організації облікового процесу з метою ефективного управління виробництвом продукції аквакультури [5].

Рибництво виступає специфічною галуззю тваринництва, тому бухгалтерський облік у рибницьких господарствах ведеться у порядку, передбаченому для тваринництва, проте з урахуванням певних специфічних особливостей.

Рибницькі підприємства мають безліч специфічних особливостей, визначені типами рибницького господарства, формами ведення рибництва, методами вирощування риби, а також видовим складом риби, які значно впливають на організацію системи обліку і повинні враховуватися при її постановці і впровадженні [7].

За організаційно-технологічними показниками інтенсифікації рибництво (аквакультура) може здійснюватися за такими формами:

- інтенсивна – застосовується повний комплекс засобів інтенсифікації вирощування риби, а саме, створення умов, годівля, лікування, підвищення природної кормової бази водойми та інше;

- екстенсивна – організаційно-технологічна форма аквакультури, яка передбачає використання природних кормових ресурсів, засоби інтенсифікації за такою формою не використовують;

- напівінтенсивна – частково поєднує інтенсивну та екстенсивну форми аквакультури [6, с. 24].

З врахуванням галузевих, організаційних та біотехнічних особливостей рибогосподарських підприємств порядок організації обліку витрат на вирощування біологічних активів, а також їх відтворення передбачає:

- розробку класифікації витрат підприємства;

- розробку системи первинного, поточного та підсумкового обліку, яка включає:

- створення альбому первинних документів та графіку документообігу в частині витрат на вирощування і відтворення біологічних активів;

- вибір форми обліку та реєстрів аналітичного та синтетичного обліку процесу вирощування та відтворення;
- облік сукупної собівартості продукції, отриманої в процесі вирощування та відтворення;
- облік собівартості окремих видів біологічних активів [4].

Бухгалтерський облік витрат на вирощування риби ведеться на рахунку 23 «Виробництво», до якого для обліку витрат за кожним технологічним переділом (ставком) доцільно відкривати субрахунки другого та третього порядку, наприклад:

231 «Вирощування рибопосадкового матеріалу» (2311 «Мальки», 2312 «Цьоголітки»);

232 «Вирощування товарної риби» (2321 «Однорічки», 2322 «Дворічки») тощо.

Бухгалтерський облік можна вести і без відкриття субрахунків, тоді витрати кожного окремого технологічного переділу виділяються в аналітичному обліку окремим рядком. Неповносистемні підприємства, що мають тільки одне водоймище (один технологічний переділ), наприклад для вирощування товарної риби, можуть також не відкривати окремих субрахунків.

Підприємство з вирощування риби несе специфічні витрати, зокрема це насамперед витрати на: оренду ставків; охорону ставків; добрива, корми; рибопосадковий матеріал; оплату праці працівників, зайнятих на відповідних роботах з вирощування риби; оплату послуг сторонніх організацій, скажімо, за електроенергію, охорону тощо. Придбані добрива, корми обліковуються на субрахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення». Придбаний або вирощений власними силами рибопосадковий матеріал обліковують на субрахунку 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю».

Висновки. Облік витрат на вирощування доцільно вести за кожним ставком, переділом з врахуванням вимог П(С)БО 16 «Витрати» за розробленою підприємством номенклатурою статей витрат. Рибогосподарські підприємства

для обліку витрат на вирощування застосовують рахунок 23 «Виробництво», до якого відкривають рахунки аналітичного обліку, які відповідають переділам та стадіям вирощування. Таким чином, рибогосподарські підприємства, виходячи з галузевих особливостей виробництва та враховуючи сучасну систему обліку, повинні розробляти внутрішні положення обліку, які враховували б конкретні умови, особливості організаційної структури та інформаційні потреби підприємства.

Література:

1. Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 № 5293-VI ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Самофатова В. А. Сучасний стан та напрями розвитку рибного господарства у внутрішніх водоймах України / В. А. Самофатова, С. І. Демчук // Економіка харчової промисловості. – 2015. – №2 (26). – С. 41–46.
3. Кернасюк Ю. Рибництво: потенціал є! [Електронний ресурс] / Ю. Кернасюк – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/7880-rybnytstvo-potentsial-ie.html>
4. Боровик О. М. Технологічні та організаційно-методичні аспекти обліку виробничих витрат підприємств рибного господарства / О. М. Боровик, Т. Г. Бондарєва // Молодий вчений. – 2016. – № 12(39). – С. 671–678
5. Правдюк М. В. Обліково-інформаційне забезпечення управління виробництвом продукції аквакультури [Електронний ресурс] / М. В. Правдюк // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 2. – С. 79–92. – Режим доступу: <http://efm.vsau.org>.
6. Сучасна аквакультура: від теорії до практики. Практичний посібник / Ю.Є. Шарило, Н. М. Вдовенко, М. О. Федоренко, В. В. Герасимчук та ін. – К.:Простобук. – 2016. – 119 с.
7. Мельник О. С. Організаційно-технологічні особливості біологічних перетворень у рибництві та їх вплив на побудову обліку / О. С. Мельник // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 9. – С. 171–184